

nämligen att juridiska formler markerar brevet som en skrivelse med anspråk på att vara «auktoritativt» bindande.

Motvikten till den yttre formen utgör kap. 3, den retoriska analysen, som försöker rekonstruera den röda tråden genom hela Gal. K. menar sig kunna påvisa att Gal i sina olika delar i stort sett följer dispositionen av klassiskt retoriska tal. Denna insikt är inte ny, men poängen är att påvisa att en viss disposition är övertygande och klarlägger Paulus intention eller Paulus «budskap» till Galaterna. Sammanlagt postulerar K. två större tal (1:1–5:6 resp. 5:7–6:18) och två mindre tal (2:14b–21 resp. 3:1–5:1; s 246; jfr s. 268 och 271).

Mellan dessa två kapitel behandlas i kap. 2 «Genrefrågan», som berör både epistolografi och retorik. Genom att ta hänsyn till nya epistolografiska källor som hittills inte beaktats i diskussionen anser K. att hans eget förslag till lösning av en mycket kontroversiell forskningssituation är säkerställd. Metodiskt är tesen att en epistolografisk analys måste kombineras med en retorisk eftersom bara båda två tillsammans ger en helhetsbild av texten. Han argumenterar således mot de arbeten som nöjer sig med endera av analysmetoderna eller ej knyter ihop resultaten till en helhetsbild.

K. anser att Paulus själv har gått igenom en viss grundläggande retorikundervisning i antingen Tarsos eller Jerusalem, som vid den tiden betraktades mer eller mindre som en «grekisk» stad. Under alla omständigheter bör han ha lärt sig tala effektivt med tanke på alla år på missionsresor. K. poängterar i detta sammanhang (med hänvisning till Martin Hengel och Cicero) att retoriken inte växte fram ur ett teoretiskt system utan tvärtom att teorin växte fram ur talekonsten (s. 31, not 48).

Några kritiska kommentarer:

Genom den epistolografiska och retoriska analysen kommer K. fram till att Gal. består av två från varandra oberoende delar. Genom att parenesen klassas som ett senare tillägg, ett *post scriptum* (5:7–6:18), får den inte påverka första delens genre. Detta är enligt K. det viktigaste resultat av den metodiska kombinationen av den epistolografiska och retoriska analysen (s. 146). Detta är jag tveksam till, eftersom brevet i befintligt skick ändå utgör en helhet, vilket K. själv ser när han s. 268 anser att Paulus hade på känn att han måste komplettera skrivelsen med ett precisrande tillägg (jfr s. 245) innan han skickar iväg den första «retoriska delen». Del 1 är enligt min mening tydligt disponerat så att Paulus fr. o. m. 5:7 kan dra de förmanande och praktiska konsekvenserna. Parenesen är, enligt K., för lång även om man begränsar den till att bara omfatta 5:13–5:10. Ett grundläggande pro-

blem är dock att K. aldrig definierar närmare vad en parenes är (s. 125).

Jag är också mycket frågande till hur K. avfärdar det deliberativa och rådgörande alternativet. Jag anser att K. gör en felaktig slutledning när han utgår ifrån att det för Paulus bara finns ett enda alternativ, nämligen det enda evangelium som ett eskatologiskt budskap. Det är dock inte Paulus som ska fatta ett beslut utan Galaterna och för dessa måste det ha funnits möjligheten att välja mellan omskärnelsen eller enbart tron — annars hade Paulus inte behövt argumentera och försöka motivera Galaterna med hjälp av argument, exempel, morot och piska för att ta ställning för Paulus evangelium.

Skillnaden mellan den antika parenesen och den nytestamentliga förmaningen (som dessutom benämns med andra begrepp än «parenes») är just att Paulus inte kan och vill ge order utan att han trots sin upprättade auktoritet (jfr s. 148) ger råd om än i drastiska färger.

Walter Übelacker

R. S. Sugirtharajah: *Postcolonial Criticism and Biblical Interpretation*. 231 sid. Oxford University Press, Oxford 2002.

R.S. Sugirtharajah, (docent i bibelhermeneutik vid Birminghams universitet), har nyligen utkommit med en bok på Oxford University Press med titeln *Postcolonial Criticism and Biblical Interpretation*. Boken är uppdelad i två delar, «Part I: Postcolonial Constructions» och «Part II: Postcolonial Preoccupations». Del 1 består av fyra kapitel, «Charting the Aftermath: A Review of Postcolonial Criticism», «Redress, Regeneration, Redemption: A Survey of Biblical Interpretation», «Coding and Decoding: Postcolonial Criticism and Biblical Interpretation» och «Convergent Trajectories? Liberation Hermeneutics and Postcolonial Biblical Criticism». Del 2 består av tre kapitel, «The Version on which the Sun Never Sets: The English Bible and its Authorizing Tendencies», «Blotting the Master's Copy: Locating Bible Translations» och «Hermeneutics in Transit: Diaspora and Interpretation».

Sugirtharajah, som kommer från Sri Lanka, har sina grundstudier inom exegetiken och arbetar sedan flera år tillbaka med frågor som rör postkolonialism och bibeln/bibeltolkning. Han har tidigare kommit ut med ett flertal böcker och artiklar vilka alla rör sig inom ramen för samma ämne. (se t. ex. *The Bible and the Third World: Precolonial, Colonial, Postcolonial Encounters* (2001), *Asian Biblical Hermeneutics and Postcolonialism* (1999)).

Postcolonial Criticism and Biblical Interpretation är hans senaste bok. Då postkoloniala studier inte hör till «mainstream»-forskningen börjar Sugirtharajah med att i Del 1 presentera grundläggande kunskaper för att förstå den postkoloniala diskursen. Han gör detta på ett bra och tydligt sätt. I kapitel 1 redogör han för hur kritiken uppkommit och går igenom centrala begrepp som «postkolonial», «imperialism», «kolonialism», «neo-kolonialism», «hybriditet» etc. När man läser Sugirtharajahs beskrivningar blir man varse att postkolonialism inte är en fast «kodifierad» diskurs. Detta märks inte minst när han själv kritiserar den tonvikt som man har lagt vid trion Edward Said, Homi Bhabha och Gayatri Spivak som de tre postkoloniala teoretikerna. Dessa brukar framhållas som de som först formulerade postkolonial kritik under 80-talet. Sugirtharajah förnekar inte deras betydelse för den postkoloniala diskursen, men påpekar att ingen av dessa tre teoretiker någonsin har sagt sig vara postkoloniala i sitt skrivande och att det dessutom fanns/finns fler som varit med och lagt grunden för postkolonialt tänkande. Sugirtharajah är överlag mycket kritisk till allt som kan uppfattas som centrerande till en maktposition. Detta lyser igenom i all hans litteratur. Man finner t. ex. stundtals det som brukar kallas för «namedropping». Inte «namedropping» i vanlig mening där författaren i tid och otid nämner akademiskt betydelsefulla personer inom ämnet utan istället «namedropping» av mer okända forskare som inte tydligt «nischat» sig i ämnet än. Samma teknik använder han sig av vid bibelhänvisningar. Han citerar inte en och samma översättning utan hoppar mellan en rad olika i syfte att markera att ingen översättning bör stå över någon annan. Att ta upp alternativ för att visa på bredd är en av postkolonialismens uppgifter. Enskilda kulturbundna perspektiv (t. ex. västerländsk exegetik och bibelöversättning), har blivit globalt breda i sin dominans, vilket har lett till att de i marginalerna har exkluderats.

I Del 2, kapitel 5, ger Sugirtharajah exempel på sådan dominans. Han gör där en analys av Englands storverk *King James Version* genom att teckna dess bakgrund, dess bundenhet till sin kontext, språket och spridningen av den som «the text for the empire» under kolonialtiden. Han fokuserar problemen med att den har kommit att fungera som «urtext» i vars skugga mycken bibelöversättning har kommit att hamna. Som exempel tar han upp den tamilska översättningen (1841) vilken av «Madras Auxiliary of the British and Foreign Bible Society» tvingades följa *King James Version*. Sugirtharajah förespråkar en större bredd vid bibelöversättandet eftersom det inte finns en neutral kultur med ett kulturneutralt språk. Han menar att nutidskontexten bör få större utrymme. Det är som Sugirtharajah påpekar: att slakta en gödkalv är inte så

lyckat i alla kulturer, speciellt inte i den indiska där kor och kalvar inte bör gå sådana öden till mötes. I den kontexten kommer man närmare textens ursprungs-betydelse genom att översätta «kalv» med «lamm».

Sugirtharajahs bok innehåller information, kritik och nytolkning. Som exeget är den utmanande att läsa. Man blir plågsamt medveten om att Väst länge utgjort ett maktcentrum vad avser exegetik och bibelöversättning och att forskningen inte befinner sig på neutral och objektiv mark. Objektivitetens omöjlighet är i och för sig inget nytt, men den postkoloniala diskursen utmanar ytterligare genom sin globala anknytning och vilja till att relevansgöra antika texter utan att för den saken skull negligera deras historicitet. Boken är mycket läsvärd!

Anna Runesson

Beate Ego, Armin Lange och Peter Pilhofer (utg.): *Gemeinde ohne Tempel: Zur Substituierung und Transformation des Jerusalemer Tempels und seines Kults im Alten Testament, antiken Judentum und frühen Christentum (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 118). 519 sid. Mohr Siebeck, Tübingen 1999.*

Hur omtolkade och ersatte man Jerusalems tempel och dess kult då deltagande i denna av olika skäl omöjliggjordes? Förevarande volym, vilken är ett resultat av ett symposium hållet i Greifswald 1998, vill besvara frågan utifrån tre situationer i Israels historia då tempelsubstitution nödvändiggjordes: när templet var förstört (587 f. v. t. och 70 e. v. t.), när somliga grupper ansåg det orent eller på andra sätt diskvalificerat och tog avstånd från templet som religiös institution, samt när judar bosatta i diasporan p. g. a. avståndet till Jerusalem inte kunde delta i kulturen. Tyngdpunkten ligger på teologiska perspektiv och den huvudsakliga tidsramen sträcker sig från 520 f. v. t. till 135 e. v. t.

Boken är indelad i sex delar: I. Altes Testament, II. Umwelt, III. Hellenistisch-römische Zeit, IV. Qumran, V. Die Synagoge und die rabbinische Literatur, VI. Neues Testament und Alte Kirche. Var och en av dessa avdelningar innehåller ett antal fristående artiklar, sammanlagt 28 stycken. Ett axplock av de viktigare bidragen från bokens respektive delar ser ut som följer.

Ina Willi-Plein ställer den ofta förbisedda frågan: Warum mußte der Zweite Tempel gebaut werden? Det var ingalunda en självklarhet att templet skulle återuppbyggas och det dröjde relativt länge innan beslutet, fattat av den persiska kolonialmakten och ledarskapet i Jerusalem, kunde förverkligas. I artikeln breddas perspektivet och det undersöks kritiskt *vem* som ville det